

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

14 май 2020 година *

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Права на потребителите — Директива 2011/83/ЕС — Приложно поле — Член 3, параграф 3, буква е) — Понятие „договори за строеж на нови сгради“ — Член 16, буква в) — Понятие „стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани“ — Договор между архитект и потребител за изготвянето на проект за нова еднофамилна къща“

По дело C-208/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Областен съд по граждански дела Грац, Австрия) с акт от 5 февруари 2019 г., постъпил в Съда на 4 март 2019 г., в рамките на производство по дело

НК

срещу

MS,

AS,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: M. Safjan, председател на състава, L. Bay Larsen и N. Jääskinen (докладчик), съдии,
генерален адвокат: G. Pitruzzella,

секретар: г-н A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за НК, от F. Schubert, Rechtsanwalt,
- за испанското правителство, от L. Aguilera Ruiz, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от В.-R. Killmann и С. Valero, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

* Език на производството: немски.

ПОСТАНОВИ НАСТОЯЩОТО

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, точки 3 и 4, на член 3, параграф 3, буква е) и на член 16, буква в) от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 2011 г., стр. 64).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между НК, от една страна, и MS и AS, от друга, относно плащането от MS и AS на възнаграждение за архитектурните услуги, предоставени им от НК.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 3, 4, 7, 21 и 26 от Директива 2011/83 гласят:
 - „(3) Член 169, параграф 1 и член 169, параграф 2, буква а) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) предвиждат, че Съюзът допринася за постигане на високо равнище на защита на потребителите посредством мерките, които приема съгласно член 114 от него.
 - (4) [...] Хармонизацията на някои аспекти на потребителските договори от разстояние или извън търговския обект е необходима с цел утвърждаването на истински вътрешен пазар за потребителите, който предлага справедлив баланс между високо равнище на защита на потребителите и конкурентоспособност на предприятията, при спазване на принципа на субсидиарността.
 - [...]
 - (7) Пълната хармонизация на някои съществени нормативни аспекти следва да увеличи значително правната сигурност както за потребителите, така и за търговците. [...] Същевременно потребителите следва да се ползват от общо високо равнище на защита в целия Съюз.
 - [...]
 - (21) Договор извън търговския обект следва да бъде определен като договор, сключен при едновременното физическо присъствие на търговеца и на потребителя на място, което е различно от търговския обект на търговеца, например в дома или работното място на потребителя. В условията на среда, различна от тази на търговския обект, потребителят може да бъде поставен под потенциален психологически натиск или да бъде изправен пред елемент на изненада, независимо дали той е поискал посещението на търговеца или не. [...]

[...]

(26) Договорите, свързани с прехвърлянето на недвижимо имущество или на ограничени вещни права върху недвижимо имущество или с учредяването на ограничени вещни права, или с придобиването на недвижимо имущество или ограничени вещни права върху недвижимо имущество, договорите за строеж на нови сгради, за съществено преустройство на съществуващи сгради, както и договорите за отдаване под наем на жилища за жилищни нужди, вече са предмет на редица специфични изисквания в националното законодателство. Тези договори включват например продажби на недвижимо имущество, което предстои да бъде построено, и продажби на изплащане. Разпоредбите на настоящата директива не са подходящи по отношение на тези договори и поради това те следва да бъдат изключени от нейното приложно поле. Съществено преустройство е преустройството, сравнимо със строежа на нова сграда, например случаите, в които се запазва само фасадата на старата сграда. Договорите за услуги, свързани в частност със строежа на пристройки към сгради (например гараж или веранда) или с ремонта и обновяването на сгради, с изключение на съществено преустройство, следва да бъдат включени в приложното поле на настоящата директива, както и договорите за услуги на агент за недвижими имоти и за отдаването под наем на жилища за нежилищни нужди“.

4 Член 1 от тази директива предвижда:

„Целта на настоящата директива е чрез постигането на високо равнище на защита на потребителите да допринесе за правилното функциониране на вътрешния пазар, като сближи някои аспекти на законите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно договорите, сключени между потребители и търговци“.

5 Член 2 от посочената директива гласи:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

1. „потребител“ означава всяко физическо лице, което като страна по договори, попадащи в приложното поле на настоящата директива, действа извън рамките на своята търговска или стопанска дейност, занаят или професия;
2. „търговец“ означава всяко физическо лице или юридическо лице, независимо дали е частна или държавна собственост, което действа, включително чрез посредничеството на друго лице, действащо от негово име или за негова сметка, за цели, които влизат в рамките на неговата търговска или стопанска дейност, занаят или професия във връзка с договори, попадащи в приложното поле на настоящата директива;
3. „стоки“ означава всички движими материални вещи, с изключение на вещите, продавани при принудително изпълнение или чрез други мерки от оправомощен от закона орган; вода, газ и електрическа енергия се считат за стоки по смисъла на настоящата директива, когато се предлагат за продажба, опаковани в ограничен обем или определено количество;
4. „стоки, изработени по поръчка на потребителя“ означава стоки, които не са изработени предварително, а въз основа на индивидуален избор или решение на потребителя;
5. „договор за продажба“ означава всеки договор, по силата на който търговецът прехвърля или се задължава да прехвърли собствеността на стоки на потребителя, а потребителят заплаща или се задължава да заплати цената за тях, включително договорите, имащи за предмет едновременно стоки и услуги;
6. „договор за услуга“ означава всеки договор, различен от договор за продажба, по силата на който търговецът предоставя или се задължава да предостави услуга на потребителя, а потребителят заплаща или се задължава да заплати цената за нея;

[...]

8. „Договор извън търговския обект“ означава всеки договор между търговеца и потребителя:
- а) сключен при едновременното физическо присъствие на търговеца и на потребителя на място, което е различно от търговския обект на търговеца;

[...]“.

- 6 Съгласно член 3 от същата директива:

„1. Настоящата директива се прилага при условията и до степента, предвидени в разпоредбите ѝ, към всички договори, сключени между търговец и потребител. [...]

[...]

3. Настоящата директива не се прилага за договори:

[...]

- е) за строеж на нови сгради, съществено преустройство на съществуващи сгради и отдаване под наем на жилища за жилищни нужди;

[...]“.

- 7 Член 6 от Директива 2011/83 гласи:

„1. Преди потребителят да се обвърже с договор от разстояние или договор извън търговския обект, или от съответно предложение за сключване на договор, търговецът предоставя на потребителя по ясен и разбираем начин следната информация:

[...]

- з) когато съществува право на отказ, условията, срока и начина за неговото упражняване в съответствие с член 11, параграф 1, както и стандартния формуляр за отказ, предвиден в приложение I, част Б;

[...]

- к) когато правото на отказ не е предвидено в съответствие с член 16, потребителят се уведомява, че не може да ползва право на отказ или, когато е приложимо, за обстоятелствата, при които потребителят губи правото си на отказ;

[...]“.

- 8 Член 7, параграф 3 от тази директива предвижда:

„Когато потребителят желае предоставянето на услугите или доставката на вода, газ или електрическа енергия, когато те не се предлагат за продажба, опаковани в ограничен обем или определено количество, или за централно отопление да започне по време на срока за отказ, предвиден в член 9, параграф 2, търговецът изисква от потребителя да направи изрично искане върху траен носител“.

9 Член 9, параграф 1 от посочената директива гласи:

„Освен когато са приложими изключенията, предвидени в член 16, потребителят разполага със срок от 14 дни за отказ от договор от разстояние или от договор извън търговския обект, без да посочва причини за това и без да заплаща никакви разходи, с изключение на разходите, предвидени в член 13, параграф 2 и член 14“.

10 Съгласно член 10, параграф 1 от същата директива:

„Ако търговецът не е информирал потребителя за правото му на отказ, както се изисква съгласно член 6, параграф 1, буква з), срокът за отказ изтича 12 месеца след края на първоначалния срок за отказ, определен съгласно член 9, параграф 2“.

11 Член 12 от Директива 2011/83 предвижда:

„Упражняването на правото на отказ прекратява задълженията на страните:

а) да изпълнят договора от разстояние или договора извън търговския обект; или

[...]“.

12 Член 14, параграфи 3 и 4 от тази директива гласи:

„3. Когато потребителят упражнява правото си на отказ, след като е отправил искане в съответствие с член 7, параграф 3 или член 8, параграф 8, той заплаща на търговеца сума, пропорционална на това, което е било действително предоставено до момента, в който потребителят е уведомил търговеца за упражняването на правото си на отказ, съпоставена с общата сума по договора. Пропорционалната сума, която потребителят трябва да заплати на търговеца, се изчислява на базата на крайната цена, уговорена в договора. Ако общата цена е прекомерна, пропорционалната сума се изчислява на базата на пазарната стойност на това, което е било действително предоставено.

4. Потребителят не дължи разходи за:

а) предоставяне на услуги или доставка на вода, газ или електрическа енергия, когато те не се предлагат за продажба, опаковани в ограничен обем или определено количество, или за централно отопление, изцяло или отчасти, извършени по време на срока за отказ, когато:

i) търговецът не е предоставил информация съгласно член 6, параграф 1, буква з) или й); или

ii) потребителят не е поискал изрично изпълнението да започне по време на срока за отказ в съответствие с член 7, параграф 3 и член 8, параграф 8; или

[...]“.

13 Член 16 от посочената директива предвижда:

„Държавите членки не предоставят правото на отказ, предвидено в членове 9—15 за договори от разстояние или договори извън търговския обект, по отношение на:

а) договори за предоставяне на услуга, при които услугата е напълно изпълнена, когато изпълнението е започнало с изричното предварително съгласие на потребителя и потвърждение от негова страна, че знае, че ще загуби правото на отказ, след като договорът е изцяло изпълнен от търговеца;

[...]

в) доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани;

[...]“.

Австрийското право

14 Съгласно член 1 от Bundesgesetz über Fernabsatz- und ausserhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträge (Федерален закон за договорите от разстояние и договорите извън търговския обект, BGBl. I, 33/2014, наричан по-нататък „FAGG“), който транспонира Директива 2011/83 в австрийското право:

„(1) Този федерален закон се прилага за договори, сключени между търговци и потребители от разстояние или извън търговския обект (дистанционни и външни договори) [...].

(2) Този федерален закон не се прилага [...] за договори:

[...]

7. за строеж на нови сгради, съществено преустройство на съществуващи сгради и отдаване под наем на жилища за жилищни нужди;

[...]“.

15 Член 4 от FAGG гласи:

„(1) Преди потребителят да се обвърже с договор или със свое предложение за сключване на договор, търговецът предоставя на потребителя по ясен и разбираем начин следната информация:

[...]

8. когато съществува право на отказ — условията, срока и начина за неговото упражняване,

[...]

10. когато е приложимо, в случай на отказ на потребителя от договора — относно задължението на потребителя по член 16 да заплати пропорционална сума за доставените до момента услуги;

11. когато е приложимо — относно липсата на право на отказ по член 18 или относно случаите, в които потребителят изгубва правото си на отказ;

[...]“.

16 В член 10 от FAGG се предвижда следното:

„Когато договор от разстояние или договор извън търговския обект има за предмет услуга [...] и потребителят желае търговецът да започне да изпълнява договора още преди изтичането на срока за отказ по член 11, търговецът изисква от потребителя да направи изрично искане за такова предсрочно изпълнение, като при договор извън търговския обект искането се прави върху траен носител“.

17 Съгласно член 11, параграф 1 от FAGG:

„В 14-дневен срок потребителят може да се откаже от договор от разстояние или от договор извън търговския обект, без да посочва причини за това“.

18 Член 12, параграф 1 от FAGG гласи:

„Ако търговецът не е изпълнил задължението си за предоставяне на информация по член 4, параграф 1, точка 8, срокът за отказ, предвиден в член 11, се удължава с 12 месеца“.

19 Член 16 от FAGG има следния текст:

„(1) Ако потребителят се откаже от договор за услуги в съответствие с член 11, параграф 1 [...], след като е направил искане по член 10 и търговецът съответно е започнал изпълнението на договора, потребителят заплаща на търговеца сума, пропорционална на услугите, които са били предоставени до момента на отказа, съпоставено с общата сума по договора. [...]

(2) Потребителят не дължи заплащане на пропорционалната сума по параграф 1, когато търговецът не е изпълнил задължението си за предоставяне на информация по член 4, параграф 1, точки 8 и 10.

[...]“.

20 Съгласно член 18 от FAGG:

„(1) Потребителят няма право на отказ от договори от разстояние и договори извън търговския обект с предмет:

1. услуги, когато търговецът — по изрично искане на потребителя съгласно член 10 и потвърждение от негова страна, че знае, че ще загуби правото на отказ, след като договорът е изцяло изпълнен от търговеца — е започнал да изпълнява услугата още преди изтичането на срока за отказ от договора, предвиден в член 11, и след това услугата е била напълно изпълнена.

[...]

3. стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани;

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 21 От акта за преюдициално запитване е видно, че на 22 декември 2016 г. MS и AS, потребители по смисъла на Директива 2011/83, сключват с НК, архитект и търговец по смисъла на тази директива, извън офисите на НК, договор за проектирането на еднофамилна къща, която трябва да бъде построена.
- 22 На 2 февруари 2017 г. НК изпраща на MS и на AS изготвената проектна документация, приблизителна обща калкулация на разходите и фактура за сумата 3 780 EUR за предоставената услуга.
- 23 С електронно писмо от 12 февруари 2017 г. MS и AS уведомяват НК за неудовлетворението им от качеството на тази услуга и заявяват, че незабавно прекратяват правоотношението и се отказват от възложената поръчка за проектиране.
- 24 НК предявява иск пред Bezirksgericht Graz-Ost (Районен съд Грац-Изток, Австрия) MS и AS да бъдат осъдени да ѝ заплатят хонорара за извършените проектантски услуги. В иска си НК поддържа основно, че FAGG не е приложим към сключения с тях договор за проектиране, тъй като предоставените услуги били във връзка със строежа на нова сграда и следователно попадали в обхвата на изключението по член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG. Във всеки случай, дори да се предположи, че FAGG е приложим, според НК по силата на член 18, параграф 1, точка 3 от FAGG MS и AS нямали право на отказ от този договор, защото той изисквал да се изготвят недвусмислено персонализирани проекти съобразно техните нужди. Накрая, НК уточнява, че изготвените проекти са стоки по смисъла на член 2, точки 3 и 4 от Директива 2011/83.
- 25 MS и AS молят искът да бъде отхвърлен, като отбелязват, че FAGG е приложим към процесния по главното производство договор. Всъщност, освен че член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83 — транспониран в австрийското право с член 1, параграф 2, точка 7 от FAGG — се отнасял до строителните, а не до проектантските услуги, сключения с архитект договори не били упоменати в изложения в съображение 26 от нея списък на договорите, изключени от приложното поле на тази директива.
- 26 MS и AS подчертават, че тъй като НК не е изпълнила задължението си за предоставяне на информация по член 4, параграф 1, точки 8 и 10 от FAGG, предвиденият в член 11, параграф 1 от FAGG 14-дневен срок за отказ е удължен с 12 месеца в съответствие с член 12, параграф 1 от FAGG, така че направеният на 12 февруари 2017 г. отказ от договора бил валиден. Освен това НК започнала да изпълнява договора преди изтичането на срока за отказ, без да изиска от MS и от AS изрично да поискат това предсрочно изпълнение в съответствие с член 10 от FAGG. Накрая, MS и AS нямали предвиденото в член 16, параграф 1 от FAGG задължение да платят пропорционална сума в случай на отказ, доколкото НК не била изпълнила задълженията си за предоставяне на информация. Ето защо MS и AS не дължали никакво възнаграждение.
- 27 С решение от 12 юни 2018 г. Bezirksgericht Graz-Ost (Районен съд Грац-Изток) отхвърля изцяло иска на НК. Според тази юрисдикция процесният по главното производство договор всъщност попада в приложното поле на FAGG, защото не се отнася до строежа на нова сграда по смисъла на член 1, параграф 2, точка 7 от него. Освен това тя приема, че съгласно член 18, параграф 1, точка 3 от FAGG MS и AS нямат право на отказ, тъй като проектът за строителство на еднофамилната къща трябва да се изготви според специфичните желания на заинтересованите лица. Тази юрисдикция обаче постановява, че задълженията за предоставяне на информация по член 4, параграф 1, точки 8 и 10 от FAGG не са изпълнени, поради което MS и AS не дължат никакво възнаграждение по член 16, параграф 1 от FAGG.

- 28 НК обжалва това решение пред Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Областен съд по граждански дела Грац, Австрия).
- 29 Запитващата юрисдикция най-напред изразява съмнения дали договор относно архитектурната услуга, изразяваща се в проектирането на нова сграда, която трябва да бъде построена, попада в обхвата на понятието „договор за строеж на нова сграда“ по смисъла на член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83. Според нея аргумент да се даде положителен отговор е, че за строежа на нова сграда винаги е необходимо изготвянето на проект и изработването на строителни планове, така че договорът относно необходимите за строителството проектантски услуги задължително е част от услугите, свързани със строежа на нова сграда. По нейно мнение отрицателният отговор на този въпрос пък би могъл да се основава на довода, че когато основната услуга по сключен с архитект договор предвижда единствено изработването на проекти, в тесен смисъл такава услуга не спада към строителството на сграда.
- 30 Запитващата юрисдикция посочва, че ако трябва се даде отрицателен отговор и съответно, че FAGG е приложим към случая по главното производство, по-нататък следва да се провери дали MS и AS са имали основание да се откажат от процесния по главното производство договор и са длъжни да платят възнаграждение за вече доставените от НК услуги. В тази насока според нея се поставя по-специално въпросът дали този договор е договор, който се отнася до „доставката на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани“, и за който член 16, буква в) от Директива 2011/83 изобщо изключва правото на отказ.
- 31 При тези обстоятелства Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Областен съд по граждански дела Грац) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Представява ли договорът между архитект и потребител, с който архитектът приема да извърши (само) проектирането на нова еднофамилна къща и да изготви съответните проекти, договор „за строеж на нови сгради“ по смисъла на член 3, параграф 3, буква е) от Директива [2011/83]?

2) При отрицателен отговор на първия въпрос:

Представява ли договорът между архитект и потребител, с който архитектът приема да извърши проектирането на нова еднофамилна къща и да изготви съответните проекти в съответствие с указанията и желанията на възложителите, договор за „доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани“ по смисъла на член 16, буква в) и член 2, точки 3 и 4 от Директива 2011/83/ЕС?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 32 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83 трябва да се тълкува в смисъл, че сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория единствено да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, и във връзка с това да изготви проекти, представлява договор за строеж на нова сграда по смисъла на тази разпоредба.
- 33 Съгласно член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83 тази директива не се прилага по-специално към договорите за строеж на нови сгради.

- 34 Като начало следва да се констатира, че понятието „договор за строеж на нова сграда“ не е дефинирано в същата директива.
- 35 В съображение 26 от Директива 2011/83 обаче се посочва, че по-специално договорите, които са за строеж на нови сгради или за съществено преустройство на съществуващи сгради и които имат за предмет например продажби на недвижимо имущество, което предстои да бъде построено, и продажби на изплащане, вече са предмет на редица специфични изисквания в националното законодателство и че тъй като разпоредбите на тази директива не са подходящи по отношение на въпросните договори, те следва да бъдат изключени от нейното приложно поле. В тази насока цитираното съображение уточнява, че съществено преустройство на сграда е преустройството, сравнимо със строежа на нова сграда, например случаите, в които се запазва само фасадата на старата сграда.
- 36 От друга страна, съгласно същото съображение договорите за услуги, свързани в частност със строежа на пристройки към сгради (например гараж или веранда) или с ремонта и обновяването на сгради, с изключение на съществено преустройство, следва да бъдат включени в приложното поле на Директива 2011/83, както и договорите за услуги на агент за недвижими имоти и за отдаването под наем на жилища за нежилищни нужди.
- 37 В писменото си становище НК изхожда от съображение 26 от Директива 2011/83 в подкрепа на тезата си, че сключен между архитект и потребител договор, като процесния по главното производство, съгласно който първият се задължава спрямо втория единствено да проектира еднофамилна къща, и във връзка с това да изготви проекти, представлява договор за строеж на нова сграда по смисъла на член 3, параграф 3, буква е) от тази директива и следователно е изключен от приложното поле на посочената директива.
- 38 Този довод не може да бъде приет.
- 39 Всъщност, както следва от член 1 от Директива 2011/83 във връзка със съображения 3, 4 и 7, тази директива има за цел да осигури високо равнище на защита на потребителите. Освен това в политиките на Съюза защитата на потребителите — които са в положение на по-слаба страна спрямо търговците, доколкото трябва да се счита, че са по-малко информирани, икономически по-слаби и с по-малко юридически опит в сравнение със съдоговорителите си — е закрепена в член 169 ДФЕС и в член 38 от Хартата на основните права на Европейския съюз (решение от 27 март 2019 г., *slewo*, С-681/17, ЕУ:С:2019:255, т. 32 и цитираната съдебна практика).
- 40 Освен това, когато текстът, който трябва да се тълкува, е част от разпоредба, която дерогира принцип или по-конкретно норми от правото на Съюза, чиято цел е защитата на потребителите, той трябва да се тълкува стеснително (вж. в този смисъл решения от 10 март 2005 г., *EasyCar*, С-336/03, ЕУ:С:2005:150, т. 21, от 27 март 2019 г., *slewo*, С-681/17, ЕУ:С:2019:255, т. 34 и от 12 март 2020 г., *Verbraucherzentrale Berlin*, С-583/18, ЕУ:С:2020:199, т. 27).
- 41 Ето защо, доколкото изключва от приложното поле на Директива 2011/83 договорите за строеж на нови сгради, член 3, параграф 3, буква е) от тази директива трябва да се тълкува стеснително.
- 42 В тази насока, след като текстът на същата разпоредба изрично визира договорите за „строеж на нови сгради“, предмет на такива договори задължително трябва да е строителството на нова сграда. От съображение 26 от Директива 2011/83 следва, че разпоредбите ѝ, като членове 9—16 от нея относно правото на отказ, не са подходящи за този вид договори.

- 43 Договорът, съгласно който архитектът се задължава спрямо потребителя единствено да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена — проект, който може никога да не бъде последван от реално строителство, обаче е твърде отдалечен във времето от процеса на строителство на нова сграда, за да попада в обхвата на понятието „договор за строеж на нова сграда“ по смисъла на член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83.
- 44 В настоящия случай от преписката на разположение на Съда е видно, че в съответствие с процесния по главното производство договор НК просто е проектирала за MS и AS еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, като е изготвила проекти за тази цел. Впрочем запитващата юрисдикция е формулирала преюдициалните си въпроси, изхождайки от хипотезата, че ролята на архитекта се свежда до тази задача.
- 45 При това положение за договор като процесния по главното производство няма как да се счита, че се отнася до строежа на нова сграда.
- 46 От друга страна, изключването от приложното поле на Директива 2011/83 на всички договори за архитектурски услуги, свързани със строителството на нови сгради, като договорите, съгласно които архитектът се задължава спрямо потребителя единствено да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, дори когато липсва тясна връзка между тези договори и реалното строителство на нови сгради, би могло да следва само от разширително тълкуване на член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83 и така би било в разрез с целта на тази директива.
- 47 При това положение, макар да е вярно, че сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория единствено да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, и във връзка с това да изготви проекти, може да предхожда бъдещото строителство на нова сграда, все пак няма как да се приеме, че този договор се отнася до строежа на нова сграда по смисъла на член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83.
- 48 С оглед на изложените дотук съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83 трябва да се тълкува в смисъл, че сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория единствено да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, и във връзка с това да изготви проекти, не представлява договор за строеж на нова сграда по смисъла на тази разпоредба.

По втория въпрос

- 49 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 2, точки 3 и 4 и член 16, буква в) от Директива 2011/83 трябва да се тълкуват в смисъл, че сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, в съответствие с указанията и желанията на потребителя и във връзка с това да изготви проекти, представлява договор за доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани, по смисъла на последната разпоредба.
- 50 В тази насока следва да се припомни, че членове 9—16 от Директива 2011/83 предоставят на потребителя право на отказ, по-специално след сключването на договор извън търговския обект по смисъла на член 2, точка 8 от същата директива, и установяват условията и реда за упражняването на това право (вж. в този смисъл решение от 7 август 2018 г., Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, т. 32).

- 51 Целта на тези разпоредби е посочена по-конкретно в съображение 21 от цитираната директива, съгласно което, когато се намира извън търговския обект на търговеца, потребителят може да бъде поставен под потенциален психологически натиск или да бъде изправен пред елемент на изненада, независимо дали той е поискал посещението на търговеца или не (вж. в този смисъл решение от 7 август 2018 г., Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, т. 33).
- 52 Съгласно член 9, параграф 1 от Директива 2011/83, освен когато са приложими изключенията, предвидени в член 16, потребителят разполага със срок от 14 дни за отказ от договор извън търговския обект, без в частност да заплаща никакви разходи, с изключение на предвидените разходи в член 13, параграф 2 и член 14 от посочената директива.
- 53 От член 12, буква а) от Директива 2011/83 следва, че упражняването на правото на отказ прекратява задълженията на страните да изпълнят договора извън търговския обект.
- 54 Член 16 от посочената директива обаче предвижда изключения от правото на отказ, по-специално в хипотезата по член 16, буква в), на договори извън търговския обект за доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани.
- 55 В писменото си становище НК поддържа, че това изключение от правото на отказ е приложимо в настоящия случай, защото процесните по главното производство строителни проекти попадат в тази категория стоки.
- 56 В това отношение член 16, буква в) от Директива 2011/83, който представлява изключение от правото на отказ — като разпоредба от правото на Съюза, която ограничава правата, предоставени с цел защита на потребителите — подлежи на стеснително тълкуване, видно от припомнената в точка 40 от настоящото решение съдебна практика.
- 57 От определенията в член 2, точки 3 и 4 от Директива 2011/83 следва, че понятието „стока, изработена по поръчка на потребителя“ трябва да се разбира в смисъл, че се отнася до движима материална вещ, която не е изработена предварително, а въз основа на индивидуален избор или решение на потребителя.
- 58 Наистина, сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, в съответствие с указанията и желанията на потребителя, непременно налага архитектът да изготви строителни проекти, които след това се предават на потребителя, за да може той да ги използва за по-нататъшни строителни работи. Тези проекти могат да бъдат доставени под формата на документ на хартиен носител или да са в дигитален формат. В първия случай те представляват движими материални вещи, изработени от архитекта въз основа на указанията и решенията на потребителя.
- 59 Това не променя факта, че основният предмет на този договор е извършването от архитекта на интелектуална услуга, състояща се в проектирането на еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, при което доставянето на проектите като вещи е само второстепенно спрямо основната услуга, която трябва да се извърши.
- 60 Ето защо не може да се приеме, че договор като процесния по главното производство се отнася до доставката на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани, по смисъла на член 16, буква в) от Директива 2011/83.

- 61 За сметка на това, споменатият договор попада в обхвата на понятието „договор за услуга“ — договор, за който в член 16, буква а) тази директива също предвижда изключение от правото на отказ, когато услугата е била напълно изпълнена, но при условие че изпълнението е започнало с изричното предварително съгласие на потребителя и че същият освен това е потвърдил, че знае, че ще загуби правото на отказ, след като договорът е изцяло изпълнен от търговеца.
- 62 Всъщност понятието „договор за услуга“ е определено широко в член 2, точка 6 от Директива 2011/83, в смисъл че визира всеки договор, различен от договор за продажба, по силата на който търговецът предоставя или се задължава да предостави услуга на потребителя, а потребителят заплаща или се задължава да заплати цената за нея. От текста на въпросната разпоредба следва, че това понятие трябва да се разбира в смисъл, че включва всички договори, които не спадат към понятието „договор за продажба“, определено в член 2, точка 5 от цитираната директива (вж. в този смисъл решение от 12 март 2020 г., *Verbraucherzentrale Berlin*, С-583/18, ЕУ:С:2020:199, т. 22).
- 63 Договор като процесния по главното производство, предмет на който е единствено проектирането на еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, всъщност не се отнася до прехвърлянето на собствеността върху стоки по смисъла на член 2, точка 5 от Директива 2011/83.
- 64 В настоящия случай изглежда, че не са изпълнени условията за прилагане на изключението от правото на отказ, предвидено в член 16, буква а) от Директива 2011/83, а именно — от една страна, изричното предварително съгласие на потребителя относно изпълнението на разглежданата услуга, и от друга, информирането от търговеца за възможността за упражняване на правото на отказ; това обаче следва да бъде проверено от запитващата юрисдикция.
- 65 С оглед на изложените дотук съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 2, точки 3 и 4 и член 16, буква в) от Директива 2011/83 трябва да се тълкуват в смисъл, че сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, в съответствие с указанията и желанията на потребителя и във връзка с това да изготви проекти, не представлява договор за доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани, по смисъла на последната разпоредба.

По съдебните разноски

- 66 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

- 1) Член 3, параграф 3, буква е) от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета трябва да се тълкува в смисъл, че сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория единствено да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, и във връзка с това да изготви проекти, не представлява договор за строеж на нова сграда по смисъла на тази разпоредба.

- 2) Член 2, точки 3 и 4 и член 16, буква в) от Директива 2011/83 трябва да се тълкуват в смисъл, че сключеният между архитект и потребител договор, съгласно който първият се задължава спрямо втория да проектира еднофамилна къща, която трябва да бъде построена, в съответствие с указанията и желанията на потребителя и във връзка с това да изготви проекти, не представлява договор за доставка на стоки, изработени по поръчка на потребителя или недвусмислено персонализирани, по смисъла на последната разпоредба.

Подписи